

ESSZÉPÁLYÁZAT- 2016/2017
TANULMÁNYI VERSENY

Pályázó neve: *Simon Livia*

Dolgozata címe: *Az erőszak ezer arca*

Értékelő oktató: *Dr. Makai Péter, adjunktus*

[ME Filozófiai Intézet]

Értékelési szempontok:

- A. Felépítés és kivitelezés [max. 5 pontból 4 pont]
- B. Érvelés, következetesség, tárgyi megalapozottság [max. 5 pontból 3 pont]
- C. Formai, stiláris és nyelvi jelleg [max. 5 pontból 4 pont]
- D. Önállóság és eredetiség [max. 5 pontból 4 pont]

Javasolt pontszám*: 20 pontból Σ 15 pont.

Írásbeli értékelés

A szerző roppant érdekes felütéssel indítja pályamunkáját, amely azt a várakozást kelti az olvasóban, hogy alapvetően egy olyan történeti megközelítésről lesz szó, amelynek tárgya *az erőszakhoz, az erőszak különböző típusaihoz való viszonyunk átalakulásának* bemutatása, amely világosan nyomon követhető többek között *az erőszakábrázolás módjaiban* vagy az erőszakra adott társadalmi választ szabályozó *erkölcsi törvényekben* végbemenő változásokban. Említése szerint (p. 1) az ókori kultúrák nem voltak kevésbé erőszakosak a mainál, legfeljebb nagyobb nyilvánosságot szenteltek a legitim erőszaknak. Kérdés ugyanakkor, hogy miféle erőszakról is van itt szó, hiszen a történeti folyamatokat típusok alapján célszerű *differenciáltan* kezelni. Innen nézve már valódi történelmi tendenciáknak is szemtanúi lehetünk. Említi, de nem indokolja, miért is tekinthető pozitív fejleménynek a *talio*-elv elterjedése a büntető-igazságszolgáltatás területén. Feltehetően azért, mert a bűn súlyához mérten arányosítja a büntetést gátat emelve a megtorlás/bosszú aránytalansága elé. Bár nem igazán világos, mi keresnivalója van ezen a szűkebb területen a negatív arányszabálynak! Tovább árnyalando az állítás is, hogy a nagy világvallások „az erőszak teljes körű elutasításán” alapulnának (p. 1.), hisz már

---

* Kitöltése nem kötelező, a számszerűsített érték pusztán a munka előzetes-tájékoztató kiértékeléseként funkcionál.

a kereszténységen belül is komoly vita van például arról, hogy Jézus deklarált erőszakmentessége összeegyeztethető-e az egyéni vagy kollektív önvédelem keletkeztette ellenállással.

Ekkor hirtelen témaváltás következik, és a szerző egy nagyon jól strukturált példán keresztül a nők *hátrányos megkülönböztetésére* és az ellenük irányuló *erőszak* tárgyalására – az ún. *párkapcsolati erőszak* természetrajzára[†] – fókuszálja a dolgozat további menetét, noha *expressis verbis* aligha jelenthető ki, hogy a bántalmazó fél mint cselekvőképes személy általában ne tudná, hogy „amit tesz, az helytelen” (vö. p. 3.). Az elkövető sok esetben feltehetően nem képes vagy nem akarja akarni/tenni azt, amiről egyébként tudja, hogy *helyes* (önkontroll-problémák etc.); kognitív korlátozottsága, vagyis az a tény, hogy nem látja be cselekedete helytelenségét, cselekvése erkölcsi minősítése vonatkozásában akár enyhítő tényezőnek is minősülhetne. Erénye a dolgozatnak, hogy mérlegeli és felsorolja a párkapcsolati abúzus esetén felmerülő segítségnyújtási lehetőségeket.

A pályamunka záróakkordja hasonlóképp súlyos kérdéseket vet fel! A szerző normatív jövőképe olyan társas viszonyokat vetít elénk, amelyet a *szereket* hatalmából eredő erőszaknélküliség hoz létre. De vajon sikerülhet-e végérvényesen legyőznünk az emberi természet negatív oldalát – magát a *bűnt*? Képesek vagyunk-e olyan társadalmi állapotok között élni, amelyből tartósan hiányoznak az erőszak úgy legitim, mint illegitim formái? Az „egyéni vagy kollektív önvédelem természetes jogából” nem következik-e azon eshetőség, hogy a minket ért erőszakra – adott esetben komoly morális megfontolás eredményeképp – hasonló ellenerővel reagáljunk? Végül pedig: a büntető igazságszolgáltatás nem azáltal képes-e a morális értékrend fenntartására, ha a kollektivitás *védelmére* („béke”) és az elkövető *javító-nevelő segítésére* irányuló erőfeszítésein túl hatalmát az illegitim erőszak tudatos *megtorlására* („bűnhődés”) – és amennyiben lehetséges: a negatív következmények *jóvátételére* („kárpótlás”) – is felhasználja?

Még provokatívabb felütéssel: vajon nem oldaná-e az áldozat fájdalmát és haragját, ha közvetlen részvételi lehetőséget kapna a büntetés folyamatában? Feltétlenül helyes-e, ha az igazságszolgáltatás a bosszú intézményének újraéledésétől való félelmében és a pártatlan igazságszolgáltatás nevében az áldozatokat *kizárja* az bünelkövetővel való *személyes konfliktusuk* – bizonyos értelemben dialogikus és többek között a normák tartalmát is újra és újra tisztázó – megoldási folyamatából; épp azáltal, hogy kizárólag a mindenkor hatályos büntetőtörvénykönyv és az elkövetett bűncselekmény

---

[†] S ezzel elegánsan el is kerüli azt a leegyszerűsítő és tkp. hamis beállítást, amely történelmet mindenféle kontextuális beágyazottságtól mentesen a női alávetettség történeteként aposztrofálja; többek között azért is, mert a premodern társadalmak kultúrájában gyakorlatilag mindkét nem tagjait – nőket, férfiakat egyaránt – fogva tartotta a rendi helyzet és a szerepelvárás „halálos ölelése”. Megjegyzés: ahol a nemek között a kölcsönös függés és egymásra utaltság helyzete áll fenn, ott nincs értelme *egyirányú, kizárólagos és feltétel nélküli alárendeltségről* beszélni – hacsak egészen kivételes helyzetekben nem. Ha teszik, ha nem, a történelmet a két nem együtt, a felelősségen közösen – ha talán nem is egyenlő arányban – osztozva alkotta olyanná, amilyenné lett. A nő a maga reális alávetettségét az élet más területén kisajátított hatalommal kompenzálta, amiként a férfi a maga reális hatalmát az élet más területein elviselt kényszerű alávetettséggel fizette meg. Lásd példaként *Madách* gyönyörű drámáját, *Az ember tragédiáját!* Aki ezzel nem számol, hamis és sematikus képet fest a nemek történetéről! Minthogy az egyéni preferenciák különbözőek, hamis a nemek közötti egyenlőtlenség olyan beállítása is, amely szerint az igazságtalanságot érvényesítő állapotok/gyakorlatok kizárólagos kárvallottjai a nők, egyedüli haszonélvezői pedig a férfiak. A társadalmi nemükkel összefüggő elvárások egy részétől valójában férfiak és nők bizonyos csoportjai egyaránt szenvednek vagy szenvedhetnek. Ahogy mindkét nem körében érvényesülnek a saját és az ellenkező nemmel kapcsolatos sztereotip képzetek. Efféle sztereotip képzet az is, amely a párkapcsolati erőszakot egy sajátos, *nők elleni* erőszaktypusként akarja láttatni. Elszenvetői *többnyire* valóban a nők, de a párkapcsolaton belül férfiak is lehetnek áldozatok; miként sajnálatos módon a családon belül sok esetben közvetlenül a gyermekek az apai/anyai abúzus elszenvetői.

jellege/tárgyi súlya révén szabja meg az elkövető sorsát! Olyan kérdések ezek, amelyekre nem léteznek egyértelmű és világos válaszok. Az áldozattól nem követelhető meg, hogy az elvárható tiszteleten túl szeretetet vagy rokonszenvet érezzen azon elkövető iránt, aki őt áldozattá tette! Erre vonatkozóan a filozófiának hasonlóképp nincsenek egyértelműen meggyőző érvei – ellentétben például a keresztény vallás tanításával.

Összegzésképp: kiváló problémafelvetésű, szerzője problémaérzékenységről tanúskodó, ugyanakkor bizonyos kérdéseket rövidre záró, néhol tagolási és kidolgozásbéli egyenetlenségekkel terhelt munka. Csak biztatni tudom a pályamunka szerzőjét képességeinek további fejlesztésére!

Kelt: *Miskolc*, 2017. március 13.

Makai Péter PhD s. k.
adjunktus

***